

Ochrana a manažment slovenskej krajiny je pre nás prioritou a spoločenskou výzvou

Vážení čitatelia,

v ostatných rokoch naša republika pristúpila k väčšine záväzkov vyplývajúcich z multilaterálnych medzinárodných dohovorov s environmentálnym zameraním. Takým je aj Európsky dohovor o krajine, ktorý Rada Európy zverejnila v roku 2000 vo Florencii a na Slovensku nadobudol platnosť v roku 2005. Podpisom dohovoru sme spolu s ostatnými štátmi uznali, že krajina je základom európskej identity a zároveň spoločným priestorom pre vytváranie miestnych kultúr. Podpisom dohovoru Slovenská republika potvrdila, že krajinu považuje za významnú súčasť európskeho prírodného a kultúrneho dedičstva. Zaviazali sme sa k zabezpečeniu ochrany, manažmentu a plánovania všetkých typov krajín, nielen chránených území. Na základe usmernenia Rady Európy pre implementáciu dohovoru v členských štátoch predpokladáme schválenie Národného programu implementácie dohovoru o krajine na Slovensku, podľa ktorého sa bude postupovať pri zabezpečovaní jednotlivých úloh, ku ktorým nás vyzvala Rada Európy. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky pri plnení záväzkov bude spolu so všetkými rezortmi a partnermi spoločne pracovať na uplatňovaní spektra následných opatrení - mať jasnú environmentálnu politiku využívania krajiny, ku krajine pristupovať systémovo a prierezovo, prijať špecifické opatrenia pre ochranu rôznych typov krajiny, pomenovať identitu krajiny, zaviesť participáciu verejnosti pri rozhodovaní o krajine, integrovať krajinu do regionálnych a sídelných politík a plánovania a spolupracovať v medzinárodných politikách a programoch. V súčasnom období považujeme za dôležité aplikovať agendu starostlivosti o krajinu i na pôde Európskej komisie.

Dohovor je na medzinárodnej úrovni, na úrovni členských štátov Rady Európy, riadený sekretariátom

Rady Európy v Štrasburgu. Jeho úloha pri koordinovaní členských krajín je naďalej veľmi potrebná a nezastupiteľná. Na podporu implementácie dohovoru vznikli tri medzinárodné siete. Slovenská republika víta vznik podporných medzinárodných sietí, ktorými sú UNISCAPE - Medzinárodná sieť univerzít na podporu implementácie Európskeho dohovoru o krajine, CIVILSCAPE - Medzinárodná sieť mimovládnych organizácií na podporu Európskeho dohovoru o krajine a ENELC - Medzinárodná sieť miestnych a lokálnych autorít na podporu implementácie Európskeho dohovoru o krajine. V spolupráci s ostatnými členskými štátmi Rady Európy v nich vidíme príležitosť spojiť sily prostredníctvom rôznych cieľových skupín pri napĺňaní jednotlivých záväzkov dohovoru.

Implementačný proces sa na Slovensku uskutočňuje na niekoľkých úrovniach, a to podporou inštitucionálneho zabezpečenia implementácie dohovoru, aktivitami v oblasti medzinárodnej spolupráce a výmeny skúseností, propagáciou a zvyšovaním informovanosti verejnosti, prezentáciou hodnôt krajiny, jej charakteristických črt a hodnotením charakteristického vzhľadu krajiny. S cieľom podporiť ochranu, manažment, plánovanie krajiny a príspeť k európskej spolupráci v tejto oblasti, realizujeme postupné kroky a opatrenia pri tvorbe novej legislatívy, prípravy participácie verejnosti pri ochrane lokálne významných typov územia, výmeny skúseností v oblasti ochrany a tvorby krajiny medzi partnerskými štátmi. Pokračuje práca na informačnej kampani dohovoru, príprava a realizácia vzdelávacích programov, propagácia a organizácia národných konferencií, overovanie odborných štúdií na modelových územiach, konajú sa školiace moduly o hodnote krajiny prostredníctvom Školy obnovy dediny. Financovanie úloh zabezpečujeme zo štátneho rozpočtu a Environmentálneho fondu. Úlohou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky je v starostlivosti o krajinu presadzovať ekologicky citlivé využívanie krajiny. Jedinčný a neopakovateľný ráz slovenskej krajiny je pre náš rozvoj obrovskou devízou. Medzi nástroje environmentálnej politiky štátu i samosprávnych orgánov patrí krajinné plánovanie ako súčasť územného plánovania a integrovaného manažmentu krajiny. Práve integrovaný manažment krajiny môže pomôcť pri účinnejšom presadzovaní záujmov ochrany krajiny a prírodných zdrojov, podpore regenerácie zanebaných plôch a zvyšovaní úrovne systému ekologicky stabilnej krajiny.

Krajinná ekológia, ako interdisciplinárna vedná disciplína, má pri manažmente krajiny nenahraditeľné postavenie. Na Slovensku sa najmä za posledné štyri desaťročia vypracovali krajinné-ekologické metódy, ktoré tvoria teoretickú východiská pre krajinné plánovanie a pre ochranu a manažment krajiny a jej zložiek. Slovenskí krajinní ekológovia, geografi, environmentalisti a ďalší špecialisti sa aktívne podieľajú na uplatňovaní krajinné-ekologických princípov v rámci tvorby environmentálnej politiky. Významnou mierou ovplyvnili zásadné environmentálne dokumenty a dokumenty týkajúce sa udržateľného rozvoja, koncepcie využívania územia,

environmentálneho vzdelávania a environmentálnej legislatívy.

Pred 16 rokmi Slovenská republika prijala členstvo v Rade Európy. V roku 2008 malo Slovensko po prvýkrát v histórii česť byť predsedníckym štátom Rady Európy. Pri tejto príležitosti sme boli poctení možnosťou zorganizovať spolu s Radou Európy významné medzinárodné podujatie. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky oslovilo ďalších partnerov - Slovenskú agentúru životného prostredia, Slovenskú asociáciu pre krajinnú ekológiu, Trnavský samosprávny kraj a mesto Piešťany, aby spolu pripravili 7. stretnutie k workshopu Rady Európy pre implementáciu Európskeho dohovoru o krajine.

S vedomím dôležitosti a mimoriadnej aktuálnosti v problematike starostlivosti o krajinu sme pripravovali sprievodné podujatie týkajúce sa témy „Krajina v plánovacích dokumentoch a riadenie: smerom k integrovanému priestorovému manažmentu“. Na jednej strane vnímame stupňujúci sa tlak využívania krajín rôzneho typu, na strane druhej cítime potrebu adekvátnej odpovede v podobe riadenej organizácie priestoru. Táto téma, ktorá v súčasnosti rezonuje v celej Európe, ako aj v jej srdci na Slovensku, bola pre široké spektrum účastníkov z členských štátov Rady Európy priestorom na prijatie podnetných záverov a odporúčaní pre riešenie na rôznych stupňoch riadenia.

Poznanie krajiny nie je mysliteľné bez kvalitného vedeckého poznania a bez aplikácie vedeckých poznatkov do praxe, bez spolupráce s verejnosťou. Pri presadzovaní environmentálnych zásad sa preto Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky snaží v čo najväčšej miere uplatňovať vedeckú a odbornú argumentáciu, spolupracovať so samosprávami, získať podporu verejnosti. Pritom by som chcel vyzdvihnúť vynikajúce dielo slovenských vedcov a odborníkov - Atlas krajiny Slovenskej republiky, ktorý gestovalo Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Oceňujem tiež významné výsledky, ktoré krajinní ekológovia dosiahli na medzinárodnej úrovni, najmä v oblasti rozvoja krajinného plánovania a ochrany krajinné diverzity.

Milí čitatelia, ochrana, manažment a plánovanie využívania rôznych typov slovenskej krajiny, ktoré sú na Slovensku tak rôznorodé, je pre nás prioritou a spoločenskou výzvou. Želám si, aby Slovensko využilo tento potenciál pri rozvoji cestovného ruchu a na tomto základe naďalej zohrávalo veľmi aktívnu úlohu pri presadzovaní cieľov vytýčených Radou Európy v Európskom dohovore o krajine.

Jaroslav Jaduš
štátny tajomník MŽP SR